

NOFS VAALIPIIRI
11.4.2024, TUKHOLMA

Työmarkkinatilanne Suomessa
Toimialajohtaja Mari Keturi,
JHL

SISÄLTÖ

- 1) Kevään 2023 eduskuntavaalit ja hallitusohjelman rakentaminen
- 2) Lainvalmistelun käynnistäminen ja ”kolmikantainen” valmistelu
- 3) Keskeiset työmarkkinoihin vaikuttavat muutokset lainsäädännössä
- 4) Vaikuttamistoimet

KEVÄÄN 2023 EDUSKUNTAVAALIT

- Vaalit käytiin 2. huhtikuuta 2023
- Kolmen kärki: Kokoomus 20,8%, Perussuomalaiset 20,1% ja SDP 19,9%
- Hallituksen muodostaminen oli eduskuntavaalien jälkeen työlästä.
 - Näkemyserot puolueiden välillä keskeissä asiakysymyksissä ovat niin suuria, että moni puolue ilmoitti jo ennen vaaleja, ettei halua tehdä hallitusyhteistyötä joidenkin puolueiden kanssa
 - Tilannetta mutkisti myös se, että kehnon vaalituloksen jälkeen esimerkiksi keskustalla ja vihreillä oli korkea kynnyks lähteä hallitukseen
- Uusi hallitus aloitti ennätyspitkien hallitusneuvottelujen jälkeen 20. kesäkuuta 2023
 - Hallituksessa ovat mukana Kokoomus, Perussuomalaiset, RKP ja Kristillisdemokraatit

HALLITUSOHJELMAN RAKENTAMINEN

- Hallitusohjelma rakentui pitkälti tutkan alla ja ay-liikkeen vaikutusmahdollisuudet sisältöön oli käytännössä olemattomat
- Sen sijaan Opon-Purran hallituksen ohjelmaa on tehty Suomen Yrittäjien, Elinkeinoelämän keskusliiton, Keskuskauppakamarin sekä Teknologiateollisuuden vaalitavoitteista.
- Historiallisen suuria työelämäheikennyksiä perustellaan muun muassa työllisyyden lisäämisellä.
 - Perusteelliset työllisyysvaikutusarviot kuitenkin puuttuvat.
- Leikkausten väitetään tasapainottavan julkista taloutta, mutta samaan aikaan veroaste laskee
- Hallitusohjelmassa on lukuisia työntekijöiden kannalta kovia työelämäheikennyksiä ja sosiaaliturvan leikkauksia

LAINVALMISTELUTYÖ ”KOLMIKANNASSA”

- Isoimmassa uudistus vimmassa ovat työrauhaan, paikalliseen sopimiseen ja vientivetoiseen työmarkkinamalliin liittyvät lainsäädäntömuutokset
- Koska hallitusohjelman kirjaukset ovat hyvin yksityiskohtaisella tasolla ei aitoja kolmikantaisia neuvotteluja ole käyty
- Hallitusohjelmaa toteutetaan hinnalla millä hyvänsä ja asiantuntijoiden lausunnot ja huomioit esim. Suomea velvoittavista kansainvälisistä sitoumuksista on sivuutettu
- Työryhmätyöskentelyn aikataulut ovat olleet myös liian lyhyitä laadukkaan lainsäädäntötyön varmistamiseksi

TYÖRAUHALAINSÄÄDÄNTÖ

Oikeutta poliittisiin lakkoihin rajoitetaan

- poliittisen työtaisteluoikeuden käyttöä rajoitetaan enintään yhden vuorokauden mittaisiin mielenilmaisuihin
- Velvollisuus ottaa huomioon myös poliittisen työnseisauksen tuotantotoiminnalle aiheutuvat häiriöt ennen työnseisausta ja sen jälkeen

Oikeutta tukilakkoihin rajoitetaan

- Tukityötaistelut asetetaan suhteellisuusarvioinnin ja työriitalain mukaisen ilmoitusvelvollisuuden kohteeksi. Jatkossa laillisia tukityötaisteluita ovat ne, jotka ovat kohtuullisia suhteessa tavoitteisiin ja joiden vaikutukset kohdistuvat vain työriidan osapuoliin.
- Nykytila: Tukilakot ovat laillisia, jos työtaistelu, jota tuetaan, on laillinen

Lakkoon osallistuneelle työntekijälle 200 euron sakko, jos lakko todetaan laittomaksi

- Nykytila: Yksittäinen työntekijä ei voi saada sakkoa, vaan vastuun kantaa aina työntekijöiden yhdistys

Lakkosakkoja korotetaan roimasti

- Laittomasta työtaistelusta tuomittavan hyvityssakon tasoa korotetaan ja sakon ylärajaksi säädetään 1 50 000 euroa ja alarajaksi 10 000 euroa.
- Nykytila: ei alarajaa yläraja 31 900 euroa.

PAIKALLINEN SOPIMINEN

- Paikallisen sopimisen laajentaminen yleissitovaan kenttään
- Poistetaan työlainsäädännöstä kiellot, joita järjestäytymättömillä yleissitovaa työehtosopimusta noudattavilla työnantajilla nyt on
- Työehtosopimuksessa olevat paikalliset sopimisen mahdollisuudet järjestäytymättömille
- Ei edellytä luottamusmiestä (luottamusvaltuutettu tai henkilöstön valitsema edustaja tai koko henkilöstö)
- Huolena:
 - Yleissitovuuden murentuminen
 - Paikallisen sopimisen laajeneminen järjestäytymättömiin yrityksiin vie työmarkkinaosapuolilta mahdollisuuden valvoa työehtojen vähimmäistason toteutumista
 - Työehtojen polkeminen ja entistä räikeämmän ulkomaisen työvoiman hyväksikäytön mahdollistaminen

VIENTIVETOINEN TYÖMARKKINAMALLI

- Hallitusohjelman kirjaus vientivetoisen työmarkkinamallin viemisestä lakiin (työriitalakiin palkankorotuskatto) ei maistu etenkään julkiselle sektorille ja julkisrahoitteiselle sektorille
 - Hallituksen ja poliittisten päättäjien sekaantuminen neuvotteluihin
 - Sopimusautonomian poistaminen neuvotteluosapuolilta
 - Valtakunnansovittelijan käsien sitominen
 - Alakohtaisten ratkaisujen tekemisen mahdollisuus katoaminen
 - Järjestelmä pitäisi yllä eri alojen suhteellisia palkkaeroja
- Järjestöt ovat peräänkuuluttaneet sitä, että palkkamallin pohjana pitää olla kattava, läpinäkyvä ja yhteisesti hyväksytty informaatio niin kansantalouden kuin toimialojenkin kehityksestä ja näkymistä.

MUUT HEIKENNYKSET TYÖLAISÄÄDÄNTÖÖN

- Aikuiskoulutustuen lakkauttaminen 1.8.2024 alkaen
- Vuorotteluvapaajärjestelmän lakkauttaminen 1.8.2024 alkaen
- Määräaikaiset työsuhteet: työsopimus mahdollista tehdä määräaikaisena ilman erityistä perustetta vuodeksi. Samalla varmistetaan, ettei muutos lisää työsopimusten perusteetonta ketjuttamista.
- Työsuhteen irtisanominen: henkilöön liittyväksi irtisanomisperusteeksi riittää jatkossa asiallinen syy.
- Lomautusilmoitusajan lyhentäminen 7 päivään, voidaan noudattaa tes-määräyksestä riippumatta.
- Yhteistoimintalain soveltamisala rajan nostaminen 20 työntekijästä 50 työntekijään

- Takaisinottovelvollisuuden poistaminen alle 50 henkeä säännöllisesti työllistävissä yrityksissä ja yhteisöissä, voidaan noudattaa tes-määräyksestä riippumatta.
 - Nykyisin 4kk (pitkissä yli 12 vuoden työsuhteissa 6 kk) kuluessa työsuhteen päättymisestä samoihin ja samankaltaisiin tehtäviin ilman soveltamisrajaa
- Sairausajan palkka: työnantajalla ei ole velvollisuutta maksaa palkkaa 1. sairauspoissaolopäivältä, ellei työehtosopimuksessa tai työsopimuksessa ole toisin sovittu.
 - Omavastuupäivää ei sovellettaisi 5 vrk tai sitä pidempiin sairauslomiin, eikä silloin kun työkyvyttömyys johtuu työtapaturmasta tai ammattitaudista.

TEHDYT VAIKUTTAMISTOIMET

- Hallitusohjelman sisältöön vaikuttaminen
- Työryhmätyöskentely kolmikannassa
- Vaikuttamistoimet ministeriöihin
- Lausuntokierrokset ja kuulemiset
- Mielenosoitukset (StopNyt 1.2.24, Kohtuus kaikessa 18.11.23)
- Ulosmarssit
- Eri pituiset lakot